

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.III.20.211/2024/7.

A felperes:

felperes neve Zrt. (felperes székhelye)

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Zsardon Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Zsardon Péter ügyvéd, ügyvédi iroda címe)

Az alperes:

alperes neve (alperes székhelye)

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Hernádi Eleonóra Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Hernádi Eleonóra ügyvéd, ügyvédi iroda címe)

A per tárgya:

Személyszállítási közszolgáltatási szerződésből eredő követelés

Az elsőfokú bíróság neve és megfellebbezett határozatának a száma:

Szegedi Törvényszék 20.P.20.117/2023/15.

A fellebbező fél és a fellebbezés sorszáma:

A felperes, 20.P.20.117/2023/16.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 36 346 000 (harminchatmillió-háromszáznegyvenhatezer) forintot, valamint ezen összeg 7 153 000 (hétmillió-egyszázötvenháromezer) forint részösszege után 2018. június 28. napjától, míg 29 193 000 (huszonkilencmillió-egyszázkilencvenháromezer) részösszege után 2019. május 4. napjától a Ptk. 6:155. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű, a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatot.

Mellőzi a felperes elsőfokú perköltségben marasztalását, és kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 5 897 300 (ötmillió-nyolcszázkilencvenhétezer-háromszáz) forint első- és másodfokú eljárási költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I N D O K O L Á S

A tényállás

[1] Az alperes, mint megrendelő, valamint a felperes jogelődje, a felperesi jogelőd Zrt., mint szolgáltató 2008. december 22. napján, a 2009. január 1-jétől 2016. december 31-ig terjedő időszakra, közszolgáltatási szerződést kötött autóbusszal végzett menetrendszerinti helyi közforgalmú személyszállítás ellátására.

[2] A szolgáltató 2014. december 31. napján (beolvadással) átalakult, jogutódja a felperes jogutódja Zrt. (a továbbiakban: felperesi jogutód rövid neve) lett. A közszolgáltatási szerződés lejáratára tekintettel új pályázat került kiírásra a szolgáltatás ellátására, melynek eredménytelensége miatt az alperes – a személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. tv. (a továbbiakban: Szsztv.) 24. § (4), és (5) bekezdése által biztosított lehetőséggel élve – közvetlenül bízta meg a felperesi jogutód rövid neve-ot 2016. december 22-én kötött szerződéssel a közszolgáltatás ellátására, 2017 januárjától 2 éves időtartamra.

[3] A szerződés IV. pontja rögzítette a közszolgáltatás ellátásának pénzügyi feltételeit. E szerint a szolgáltatót megillette a jegyek és bérletek értékesítésének árbevétele, a meghirdetett utazási kedvezmények után járó szociálpolitikai menetdíjtámogatás, az alperes részére biztosított normatív támogatás, az alperes által saját forrásból biztosított támogatás és a szerződésben meghatározott esetekben veszteség-kiegyenlítés biztosítása (szerződés 4.1. pont).

[4] Az alperes a saját forrású éves támogatás összegét vállalta havonta egyenlő részletben továbbítani a szolgáltató részére, valamint a teljes normatív támogatás összegét egy összegben megfizetni a szolgáltatónak azzal, hogy késedelem esetére kamatot fizet (szerződés 4.2. pont). A felek 15 000 000 forintban határozták meg a saját forrású önkormányzati támogatás éves összegét a szerződés teljes időtartamára (szerződés 4.3. pont). Az alkalmazott díj- és jegyrendszer, a pótdíjak, valamint az alkalmazott kedvezmények a szerződés 5. számú mellékletében kerültek rögzítésre azzal, hogy a díjak meghatározására – a szolgáltatóval történt egyeztetést követően – az alperes volt jogosult akként, hogy „a hatékonyan működő közlekedési szolgáltató közlekedési közszolgáltatással felmerült indokolt költségeire és a működéshez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is.”.

[5] A szerződés 4.5. pontja szerint a szolgáltató (felperes) köteles volt a tárgyévet megelőző év október 31. napjáig a tarifára vonatkozó előterjesztését megküldeni az alperesnek, aki arról november 30-ig köteles dönteni, biztosítva a tarifa értékállandóságát. A szolgáltató arra az esetre, ha az alperes a tárgyévi díjmelés január 1-jei alkalmazását lehetetlenné téve később dönt az előterjesztésről, vagy a KSH fogyasztói árindexet el nem érő mértékben hajtja végre a díjmelést, úgy a szolgáltató veszteség-kiegyenlítés igénylésére jogosult, mely igényt annak benyújtásától számított 30 napon belül volt köteles az alperes teljesíteni a szolgáltató felé.

[6] A szerződés 4.6. pontjában rendelkeztek a felek arról, hogy a szolgáltató év közben is kezdeményezheti a díjak, pótdíjak és díjalkalmazási feltételek módosítását az alperes felé előterjesztett javaslat útján, aki arról 60 napon belül köteles erről dönteni.

[7] Ha az alperes a szerződés mellékletében rögzített menetrenden felüli teljesítményt rendel meg, vagy ilyen fejlesztési igénnyel él, a szolgáltatóval külön egyeztetést folytat és az ehhez szükséges támogatást, veszteség-kiegyenlítéssel biztosítja. Az alperes kijelentette, hogy más jogcímen, illetve a jelenlegi szerződés általános rendelkezései szerint további veszteségtérítési kötelezettséget nem teljesít. Ennek indokát is rögzítették a szerződés 4.7. pont második fordulatában. A szerződés 4.8. pontja szerint a felek megállapodtak abban, hogy ha a 4.5. és a 4.7. pontok alapján az alperest veszteség-kiegyenlítési kötelezettség terheli, illetve az alperes vagy a szolgáltató legfőbb szerve egyéb okból úgy ítéli meg, hogy a szolgáltató biztonságos és gazdaságos működtetése érdekében indokolt és szükséges, az alperes nevében a polgármester jogosult további veszteségkiegyenlítésre vonatkozó megállapodást kötni a szolgáltatóval. Ilyen esetben ez a megállapodás a közszolgáltatási szerződés részét (mellékletét) képezi.

[8] A szerződő felek 2018. január 10. napján „közszolgáltatási szerződés 1. számú módosítása” elnevezésű szerződést kötöttek, amelyben a szerződés keretében nyújtott önkormányzati támogatás (szerződés IV/4.3. pontja) részletszabályait rögzítették a szerződés 4.2. pontjának módosításával és a 4.3. pont 1-8. alpontokkal történő kiegészítésével. A módosítás 4.3.1. pontja szerint megerősítették a 2017. és 2018. évekre alperes által nyújtott vissza nem térítendő éves támogatás összegét azzal, hogy az a személyszállítási közszolgáltatás ellátásához és a szolgáltató veszteségcsökkentéséhez történő hozzájárulás. A módosítás 4.3.8. pontjában rögzítették, ha a szolgáltató a tervezettnél alacsonyabb költséggel

valósítja meg a jelen szerződésben kitűzött célokat, köteles a folyósított és a ténylegesen felhasznált támogatási összeg különbözetét visszafizetni az alperes részére.

[9] A felperesi jogutód rövid neve 2019. szeptember 30. napján beolvadt a jelen per felperesébe.

[10] A felperes jogelődjei a szerződés teljes időtartama alatt a szerződés rendelkezéseinek megfelelően nyújtották a vállalt közszolgáltatást.

[11] A felperes 2018. május 22. napján megküldte az alperes részére a 2017. évi beszámolóját, mely szerint 7 153 000 forint ellentételezési igényt kívánt érvényesíteni. A beszámoló azt tartalmazta, hogy a bevétel 2017. évben 7,4%-kal kevesebb volt a bázisnál, ami 890 000 forint bevételecsökkenést jelentett, 2013. január 1-jétől a tarifák átlagosan 4,2%-kal emelkedtek, azóta újabb tarifaemelés nem volt. Ezen kívül a nettó bevételt negatívan befolyásolta, hogy a még 2006. évben meghatározott fix értékű szociálpolitikai menetdíj-támogatás bruttó összege 2017. évben sem emelkedett. A helyi tömegközlekedésből származó bevétel 2017. évben 9 073 000 forinttal haladta meg az üzemeltetési költségeket. A tárgyévben a tömegközlekedés közvetlen költsége 19 555 000 forinttal, a teljes költség pedig 26 648 000 forinttal volt magasabb a nettó árbevételnél. Rögzítésre került, hogy az alperes átutalta az önkormányzati támogatás és a központi normatív támogatás összegét, de az üzemanyagár emelkedése kedvezőtlenül hatott a költségeikre, mert átlagosan 7,7%-kal volt magasabb az átlagár az előző évihez képest.

[12] A felperes jogelődje elkészítette a 2018. évre vonatkozó beszámolóját is 2019. április 3-án, ebben 29 193 000 forint ellentételezési igényt tüntetett fel. A beszámoló szerint a bevétel ebben az évben 2,8%-kal volt kevesebb a bázisnál, ami 3 012 000 forint bevételecsökkenést jelent és a nettó bevételre ebben az évben is negatív hatással volt az, hogy a 2006. évben meghatározott fix értékű szociálpolitikai menetdíj-támogatás bruttó összege 2018. évben továbbra sem emelkedett. Ez évben a menetdíjből és szociálpolitikai menetdíj támogatásból származó összes bevétel 4 306 000 forinttal maradt el az üzemeltetési költségtől. A beszámoló rögzítette, hogy bár az alperes utalta az önkormányzati támogatást és a központi normatív támogatást a szolgáltató részére, mindezek ellenére veszteséges volt ebben az évben is a közszolgáltatás.

[13] A felperesi beszámolókból kimunkált veszteség-ellentételezés iránti igény teljesítésétől az alperes elzárkózott.

[14] Egyik évben sem került sor a felperes jogelődei részéről a szerződés IV/4.5. pontja szerinti előterjesztésre, továbbá a 4.6. pont szerinti „évközi” díjemelések kezdeményezésére. Az alperes egyik évben sem rendelt meg a szerződés szerint meghirdetett menetrenden felüli teljesítményt, szolgáltatás fejlesztést (4.7. pont) és ennek megfelelően nem került sor a szerződés IV/4.8. pontja szerinti ilyen tárgyú külön megállapodás megkötésére sem.

A kereset

[15] A felperes keresetében 36 346 000 forint tőke, ebből 7 153 000 forint után (2017. évi ellentételezés) 2018. június 28. napjától, 29 193 000 forint után (2018. évi ellentételezés) 2019. május 4. napjától a 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:155. § (1) bekezdése szerinti mértékű késedelmi kamatai, valamint ügyvédi megbízási szerződés alapján a 32/2023. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése szerint felszámított ügyvédi munkadíj és lerótt eljárási illeték, mint perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

[16] Keresete jogalapjaként hivatkozott a Ptk. 6:58. §, 61. § (1) bekezdése rendelkezéseire, valamint az Szsztv. 30. § (1) és (3) bekezdése és az Európai Parlament és a Tanács 2007. október 23-i 1370/2007/EK rendelet (a továbbiakban: EK rendelet) 6. cikk (1) bekezdés, valamint ennek melléklete 2. pontjának rendelkezésére, míg a késedelmi kamat tekintetében a peres felek szerződésének 4.2. pontjára. Tényállításként előadta, hogy a szerződés időtartama alatt a szerződésben foglaltaknak megfelelően elvégezte a vállalt közszolgáltatási feladatát, azt az alperes elfogadta. Mindkét évben igényt tartott a beszámolóban rögzített és ott megindokolt, a kereseti kérelem szerinti összegű ellentételezésre, amit azonban az alperes nem fizetett meg a részére. Hangsúlyozta, nem közszolgáltatási koncessziós pályázat útján, hanem szükséghelyzeti intézkedés keretében bízta őt meg az alperes a személyszállítással, ezért az Szsztv. 30. § (6) bekezdése nem alkalmazható. Ennek megfelelően az alperes csak abban az esetben tarthatta fenn a személyszállítási közszolgáltatást, ha vállalja, hogy egyúttal megtéríti a felperesnek a közszolgáltatási kötelezettségből eredő, bevételekkel nem fedezett indokolt költségét. Hivatkozott arra is, a beszámolója megfelel a számviteli politikájában foglaltaknak, amely a számviteli törvénnyel összhangban áll. Ezt az önköltségszámítási szabályzata is alátámasztja.

[17] További érvelése szerint a személyszállítási szolgáltatás lényegében egy speciális koncesszió, amelyre nemcsak a hazai, hanem az európai jogszabályok is irányadóak és biztosítják azt, hogy a szolgáltató indokolt költségei és észszerű nyeresége megtérüljön. Így a működési kockázat fogalmilag kizárt. Ezt igazolja a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény (a továbbiakban: Nev tv.) 12. § (8) bekezdése, mely lényegében kimondja, a nem pályázat útján elnyert közszolgáltatásra nem kell alkalmazni a koncessziós törvény szabályait. Ezen kívül lényeges, hogy az ellentételezés mértékének kiszámításánál az EK rendelet mellékletének 2. és 3. pontja irányadó. Hangsúlyozta, az alperes tisztában volt azzal, hogy a jegy- és bérleteladásokból, valamint a szociálpolitikai menetdíjtámogatásból származó bevétel nem fedezheti a szolgáltató jövőben felmerült indokolt költségeit és ez utóbbi összegének legalább 1%-át kitevő szokásos mértékű, észszerű nyereséget. Hangsúlyozta, az Szsztv. 30. § (1) és (3) bekezdése, valamint az EK rendelet 6. cikke rögzíti az ellentételezésre vonatkozó jogosultságot és a melléklet 2. pontja tartalmazza a kiszámítás módját. Ezek figyelembevételével és a beszámolók adatai alapulvételével számította ki az ellentételezés összegét, amely a felhívott rendelkezések alapján jár a részére akkor is, ha azt a szerződésben külön nem határozták meg.

Az ellenkérelem

[18] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Nem vitatta, hogy a felperes szerződés szerint teljesítette a vállalt kötelezettségét mindkét évben. Alperesi álláspont szerint a perbeli szerződés szolgáltatási koncesszió, melynek tartalmát a közbeszerzésekről szóló 2015. évi

CXLIII. törvény (a továbbiakban: Kbtv.) 8. § (6) bekezdése határozza meg. Ennek megfelelően a szolgáltatónak a szerződés megkötésekor számolnia kellett azzal, hogy a működési kockázatot viselnie kell. Az Szsztv. 30. § (4) bekezdés c) pontjára, valamint az EK rendelet 2.4.2. pont (3) bekezdésére hivatkozva alperes hangsúlyozta, a felperes ellentételezés gyanánt a térítés lehetséges maximum összegét igényli, azonban a jogszabályok azt nem garantálják a szolgáltató részére, hogy az összes költsége, valamint az észszerű nyeresége is megtérítésre kerül, mert így valóban működési kockázatot egyáltalán nem visel.

[19] Lényeges, hogy az Szsztv. 25. § (3) bekezdés m) pontja alapján az ellentételezés összege a felek megállapodásán alapszik, ezért a szerződés lényeges rendelkezései a IV/4. pont 1-8. alpontjai. Ezek szerint további veszteségtérítésre – az önkormányzati támogatáson túl – egyfelől akkor lett volna jogosult a felperes, ha kérte volna a menetdíjemelést a szerződés IV/4.5. pontja szerint és ahhoz az alperes nem járul hozzá. Ilyenkor ugyanis a KSH fogyasztói árindexével növekedhetett volna a támogatás összege; másfelől, ha a felperestől többletteljesítményt rendelt volna meg és ennek feltételeiben írásban megállapodnak (szerződés IV/4.7. pont). Alperes utalt arra, az Szsztv. 30. § (6) bekezdése szerint a pályázat útján kiválasztott szolgáltató akkor terjeszthet elő költségtérítési többletigényt, ha a szerződés megkötését követő jelentős körülményváltozást igazol. Egyetértett a felperessel abban, hogy a felek közötti szerződés speciális koncesszió, amelyre az Szsztv. rendelkezései alkalmazandók, azonban ez nem tartalmaz az ellentételezésre vonatkozó szabályokat. Szerinte az EK rendelet mellékletének 2. pontja irányadó, mely azt mondja ki, hogy az ellentételezés „nem haladhatja meg” az ott írt összeget, tehát a szabályozás az adható maximumot rögzíti. Ez azonban nem jelenti, hogy azt meg is kell kapnia a szolgáltatónak, csak azt, hogy az ott írt mértéket nem haladhatja meg. Semmilyen szabály nem garantálja a személyszállítással foglalkozó szolgáltatónak, hogy minden költsége megtérülésre kerül és kockázata nem áll fenn.

Az elsőfokú bíróság döntése és jogi indokai

[20] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és felperest kötelezte perköltségtérítésre alperes irányában. Ítélete jogi indokolásában elsődlegesen abból indult ki, hogy a felek által speciális koncessziónak tekintett szerződésre az Szsztv. és a Ptk. rendelkezései az irányadóak. A jogviszony létrejöttét illetően utalt az Szsztv. 21. § (4) bekezdés a) pontjára, mely lehetővé teszi, hogy sikertelen pályázat esetén 2 évre közvetlen megbízást adjon egy szolgáltatónak az alperesi önkormányzat személyszállítási szolgáltatás fenntartása érdekében. Erre a perbeli esetben sor került, a felek között egy koncesszió jellegű szolgáltatási szerződés jött létre. A felperesi szolgáltatások ellentételezéseként az alperes éves szinten vállalt pénzbeli juttatást a neki járó normatív támogatási összeg átengedésével. A peres felek szerződésének IV. pontján belül a 4.1.-től 4.8.-ig terjedő pontok tartalmazzák a szerződés lényeges pénzügyi feltételeit. E szerint a felek abban állapodtak meg, hogy a felperest illeti a jegyek és bérletek értékesítésének árbevétele, a szociálpolitikai menetdíj-támogatás, a központi költségvetésből az alperes részére biztosított normatív támogatás, ezen kívül az alperesi önkormányzat saját forrásból is biztosít támogatási összeget, és a szerződésben külön meghatározott esetekben veszteség-kiegyenlítést is vállalt.

[21] Ez utóbbi ellentételezés igénylésének jogszerűsége volt vitatott a perben. A veszteség-kiegyenlítési ellentételezés mellett az EK rendelet 6. Cikk (1) bekezdés melléklet 2.

pontja azt is biztosítja a szolgáltató részére, hogy ez az összes veszteségét és a szokásos mértékű észszerű nyereségét egyaránt fedezze. A bíróság lényeges tényállási elemnek tekintette, hogy a felperes az adott tárgyévek során bár jogosult volt díjak, illetve díjalkalmazási feltételek tekintetében szerződésmódosítást kezdeményezni, azonban ezt mégsem tette. Kizárólag az utólagos éves beszámolóban jelölte meg veszteség-kiegyenlítési többletigényét.

[22] Emellett a törvényszék utalt a szerződés IV/4.7. pontjára is, mely veszteséges közszolgáltatási tevékenység esetén elvárás fogalmazott meg a felperesi szolgáltató irányában arra nézve, hogy mindent meg kell tennie a közszolgáltatási szerződésből eredő veszteségeinek mérséklése és megszüntetése érdekében. A peradatokból azonban nem tűnik ki, hogy a felperes megkísérelte volna veszteségeinek mérséklését.

[23] A bíróság álláspontja szerint nem tekinthető szerződés szerinti eljárásnak, hogy a felperes csak az adott tárgyévet követő beszámolójában mutatta ki a veszteségeket és szólította fel az alperest azok kiegyenlítésére. A bíróság megjegyezte, az EK rendelet szabályai nem lépnek közvetlenül automatikusan a szerződési rendelkezések helyébe. Ettől függetlenül kétségtelennek ítélte, hogy az Szsztv. 30. § (1) bekezdése alapján a közlekedési szolgáltató ellentételezésre jogosult, és hogy ennek mértékére és az ellentételezés módjára az EK rendelet előírásai vonatkoznak. A bíróság kitért az Szsztv. 25. § (3) bekezdés n) pontjának rendelkezésére is, mely kötelezően előírja a szerződés tartalmi elemei között az ellentételezés módjának, mértékének, teljesítésének meghatározását. A törvényszék álláspontja szerint a törvényi követelményeknek a szerződés IV. pontjában rögzített szabályok megfelelnek, és utalt az Szsztv. 30. § (4) bekezdés b) és c) pontjaira.

[24] A bíróság nem osztotta a felperesi álláspontot a tekintetben, hogy az EK rendelet szabályai alapján számított ellentételezésre jogosult lenne az érvényes szerződésben rögzítettektől függetlenül, az EK rendelet szabályai ugyanis az ellentételezés maximumát és annak számítási módjait határozza meg. Kétségtelen cél, hogy a közszolgáltatás fenntartható működése gazdaságos legyen, de ehhez a felperesnek, mint szolgáltatónak is hozzá kell járulnia egyfelől a gazdaságos működtetéssel, másrészt azzal, hogy szabályszerűen él a közszolgáltatási szerződésben rögzített lehetőségeivel. A jelen esetben nem történt szerződésmódosítás kezdeményezése a felperes részéről a tárgyévek során, az év végi veszteség-kimutatás és igénybejelentés pedig nem tekinthető a bíróság álláspontja szerint szabályszerű igénylésnek. Felperes mindezekre tekintettel nem jogosult az EK rendelet alapján kiszámított összeg szerinti további ellentételezési összegre. A bíróság ezért jogalap hiányában utasította el a keresetet.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

[25] Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, elsődlegesen kérve annak megváltoztatását és a kereseti kérelmének helyt adást. A másodlagos fellebbezési kérelem az ítélet hatályon kívül helyezésére irányult. Jogi indokolásként előadta, álláspontja szerint az ítélet jogszabálysértő, továbbá a Kúria általa megjelölt ítéletétől, mint precedens értékű, közzétett határozattól eltér, erre nézve azonban indokolást nem tartalmaz. A rendelkezésre álló bizonyítékokból megállapítható tényállásból téves jogi következtetést vont le a bíróság.

[26] A felperes részletezte a beszámoló benyújtásával és az ellentételezési összeg kimutatásával kapcsolatos, álláspontja szerint téves, okszerűtlen ítéleti megállapításokat. E körben elsődlegesen azt sérelmezte, a bíróság terhére róttá, hogy csak utólagosan értesítette az alperest az ellentételezési igényéről. Felhívta a figyelmet, hogy a szerződés VI. fejezet 6.3. pontja és a 6. számú melléklet kifejezetten a tárgyévet követő év május 25-ig terjedő határidővel írja elő a beszámoló eljuttatását az alpereshez. Felperesi részről ezért szerződésszegés nem történt, amikor e határidő betartásával a tárgyévet követően került sor a kimutatás elkészítésére és megküldésére. Megjegyezte, értelemszerűen csak utólag, az adott tárgyévről lezárultával tud beszámolni arról, hogy milyen bevételek és költségek merültek fel. A személyszállítási szolgáltatási iparágban a szolgáltatás nyújtásával kapcsolatos beszámolók mindig utólag, a tárgyévet követően kerülnek elkészítésre és megküldésre. Ezt az eljárást az alperes sem kifogásolta. A bíróság e körben kifejtett álláspontja túlterjeszkedett a felek kérelmein, jognyilatkozatain, ezért az ítélet a Pp. 342. § (1) bekezdés előírásába ütközik.

[27] A felperes tévesnek minősítette a bíróság veszteségtérítésre vonatkozó szerződés- és jogszabályértelmezését. Különösen a tekintetben, hogy a felek nem fix összegben határozták meg az ellentételezést, adott esetben alacsonyabb költséggel való működtetés esetén a különbözet összegét vissza kellett volna fizetni a túlkompenzáció elkerülése érdekében. Kiemelte, a szerződés 4.8. pontját, mely az alperes veszteség-kiegyenlítési kötelezettségének további esetét is szabályozza, ez egy vagylagos lehetőséget ad arra, ha a felperes úgy ítéli meg, hogy a biztonságos és gazdaságos működése érdekében indokolt és szükséges további veszteség-kiegyenlítés. Ezt a felperes az auditált, alperes által nem vitatott tartalmú beszámolóival igazolta. Önmagában, hogy a felek között e tekintetben nem jött létre megállapodás, nem jelenti azt, hogy a felperesnek az ezzel kapcsolatos igénye elenyészett volna. A megállapodás hiányát nem lehet joglemondásként értelmezni, ilyen esetben jogszerűen fordulhat bírósághoz az igényérvényesítés érdekében, ezt a szerződés nem zárta ki. A további veszteség-kiegyenlítési igényérvényesítés joga éppen a beszámoló elkészítését követően nyílt meg.

[28] A felperes a továbbiakban kitért arra, hogy menetdíjemelésre vonatkozó évközi javaslat hiányában is jogszerűen igényelhető utólag a veszteség-kiegyenlítési ellentételezés. Álláspontja szerint a személyszállítási törvény és az EK rendelet ellentételezésre vonatkozó szabályai alkalmazandók, mint kógens uniós és hazai jogszabályi rendelkezések a felek megállapodásának hiánya esetén. Az ágazati jogi szabályozás azon alapul, hogy ha a bevételek nem fedezik az összes költséget és a szokásos mértékű nyereségrátát, úgy abban az esetben az alperes további ellentételezés fizetésére köteles. Ennek számítását a személyszállítási törvény 30. § (1) és (3) bekezdése, valamint az EK rendelet 6. Cikke is kifejezetten rögzíti, mely rendelkezéseket felperes külön idézett fellebbezésében. Ezekkel kapcsolatban aláhúzta, ez a számítási módszertannal kiszámított összeg nem egy maximált érték, hanem az az érték, amely őt, mint pályázaton kívül közvetlenül megbízott szolgáltatót megilleti. A képlet szerint számított összeg nemcsak a túlf finanszírozást, hanem az alulfinanszírozást is hivatott szabályozni annak érdekében, hogy a tevékenység ne legyen veszteséges. Az ágazati jogszabályok figyelembevételét a Ptk. 6:63. § (4) bekezdés rendelkezése biztosítja, a feleknek nem kellett megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyet jogszabály rendez. A felperesi álláspont szerint az EK rendelet kógens szabályai a szerződés ellentételezési szabályainak kiegészítéseként értelmezhetők és alkalmazhatók.

[29] Felperes kérte továbbá figyelembe venni a Kúria Pfv.20.195/2019/4. számú precedens értékű határozatát, melynek a fellebbezési álláspontot megerősítő indokolási részeit idézte. Az elsőfokú bíróság az eseti döntéssel kapcsolatban nem tett eleget indokolási kötelezettségének sem, mivel nem indokolta, miért tért el a jogértelmezési álláspontja attól. A Kúria precedens értékű döntésének figyelmen kívül hagyása miatt súlyosan téves az elsőfokú ítélet.

[30] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Alperesi álláspont szerint a felperes tévesen értelmezi az elsőfokú ítélet megállapításait, jogkövetkeztetéseit. Az ugyanis nem azt róta a felperes terhére, hogy az éves közszolgáltatási beszámolóját a tárgyévet követően terjesztette elő, hanem azt, hogy mindezt nem szerződésszerűen tette, olyan többletellenítételezési igényt kívánt érvényesíteni, amelyre a szerződés nem jogosította fel. Önmagában a veszteség keletkezése egy adott tárgyévben nem jogosítja fel automatikusan a felperest veszteség-kiegyenlítés követelésére. A fellebbezésben felhívott 1. számú szerződésmódosítás valójában arra irányult, hogy a támogatásokra vonatkozó általános szabályokat a felek részévé tegyék a megállapodásnak. Ebből nem következik, hogy az alperes többletellenítételezési igény kiegyenlítésére kötelezettséget vállalt volna.

[31] A fellebbezésben felhozott 4.8. szerződési pont több konjunktív feltételt fogalmaz meg a veszteségtérítés igénylésének jogszerűségéhez, melyet az alperes felsorolt. Ezek közül sem az a), sem a b) pontban említett feltétel nem teljesült és a felek megállapodása sem jött létre e tárgyban. Alperes kétségbe vonta azt is, hogy a felperes gazdálkodása során csak a tárgyév végén szembesült azzal, hogy veszteséges gazdálkodást folytatott. Helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor elsődlegesen a felek megállapodását elemezte és ennek alapján tárta fel a felek közötti elszámolásra irányadó szabályokat a személyszállítási törvény, valamint az EK rendelet csupán háttérszabályozást tartalmaz. Az Szsztv. 30. § (4) bekezdés c) pontja limitálja az ellentételezést, körülírja, hogy az milyen mértéket nem haladhat meg, ezáltal a kompenzáció felső határát szabja meg. A keretszabályokhoz képest a konkrét szerződési szabályok szerint kell a felek között elszámolni.

[32] A Kúria fellebbezésben hivatkozott döntése nem irányadó jelen perben, mivel az ott alapul szolgáló tényállás szerint a szerződésben a felek úgy állapodtak meg, hogy az ottani alperes települési önkormányzat a bevételek és ráfordítások közötti különbözetet, továbbá a szolgáltató észszerű nyereségét teljes egészében megtéríti a szolgáltató számára. A szerződéses szabadság elve mentén a közszolgáltatási szerződések egyedi tartalmúak, és ez alapján kell mindig a konkrét esetben a jogvitát eldönteni a bíróságnak. A Kúria hivatkozott döntésében kifejtett érvelés eltérő tényállás mellett született. A Kúria egyébiránt kiemelte, hogy a mindenkor, felek közötti közszolgáltatási jogviszony tartalmát elsődlegesen a közöttük létrejött szerződés alapján kell megítélni. Mindezek miatt az elsőfokú bíróság nem tért el jogkérdésben a Kúria felperes által hivatkozott döntésétől, nem sértette meg a Pp. 346. § (5) bekezdés rendelkezését. Az alperes Pp. 372. § (2) bekezdés, valamint 371. § (1) bekezdés a) pontja feltüntetésével egy külön beadványban kiegészített fellebbezési ellenkérelmet is előterjesztett, mely tartalmilag megegyezik az elsődlegesen benyújtott ellenkérelemmel.

[33] A felperes további észrevételeket tett az alperesi beadványokra, fenntartotta fellebbezésében kifejtett jogi álláspontját, cáfolta az alperesi hivatkozásokat és táblázatos formában mutatta be a Kúria – általa precedens értékűnek minősített – döntése előzményeként meghozott alsóbb bírósági határozatokat, utalva arra, hogy a Kúria jogi megállapításai az alsóbb fokon jogerősen megállapított tényállásra épülnek.

Az ítéltábla döntésének indokai

[34] A felperes fellebbezése alapos.

[35] A jelen peres eljárásra a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv. (Pp.) rendelkezései az irányadók. A Pp. 370. §-a egyértelműen meghatározza, hogy a másodfokú bíróság a fellebbezés során milyen körben bírálhatja el az elsőfokú bíróság ítéletét. A felülbírálati jogkör az adott kérdés vizsgálatának és minősítésének joga, amely magában foglalja az elsőfokú bíróság döntésének a megváltoztathatóságát. A Pp. 369. §-a a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének típusait határozza meg, és azt is szabályozza, hogy a felülbírálati jogkör milyen keretek között gyakorolható. Alapvető, hogy a fellebbezés okát és annak indokait a félnek egyértelműen meg kell határoznia és ezzel kell kijelölnie a másodfokú bíróságtól kért jogvédelem tárgyát és körét (Pp. 371. §). Mind a fellebbező félnek, mind ellenfélnek tisztában kell lennie azzal, hogy milyen okból, az elsőfokú eljárás konkrétan milyen cselekményeit sérelmezve terjesztette elő a fellebbezést, és csak ez jelölheti ki a másodfokú jogvita kereteit, az ilyen tartalmú fellebbezés, illetve ellenkérelem alkalmazkodik a tisztességes eljárás követelményéhez.

[36] A fellebbezés tartalmát illetően az új Pp. rendelkezései szerint továbbra is a fellebbező fél kötelezettsége annak határozott megjelölése, hogy a jogorvoslat során a másodfokú bíróság milyen döntést hozzon, a kifogásolt rendelkezést vagy annak valamely részét mennyiben és milyen okból változtassa meg, vagy helyezze hatályon kívül [Pp. 371. § b) pont], továbbá azt anyagi vagy eljárási jogszabálysértést is meg kell jelölnie, amire a fellebbezését alapítja [Pp. 371. § d) pont].

[37] Jelen esetben a felperes fellebbezése elsődlegesen arra irányult, hogy a bíróság a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet teljes egészében változtassa meg és a felperes kereseti kérelmének adjon helyt. A másodlagos fellebbezési kérelem az elsőfokú bíróság ítéletének a Pp. 381. §-ára figyelemmel történő hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására irányult.

[38] A Pp. 383. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság – ha az ítélet hatályon kívül helyezésére e törvény szerint nincs szükség – az ügy érdemében dönt.

[39] Az előbbiek azt jelentik, amennyiben a fellebbező fél az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására és annak hatályon kívül helyezésére irányuló fellebbezési kérelmet is előterjeszt, a másodfokú bíróságnak először a hatályon kívül helyezéssel kapcsolatos kérelmet kell megvizsgálnia és csak annak megalapozatlansága esetén bírálhatja felül érdemben az elsőfokú határozatot.

[40] A Pp. 381. §-a szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel hatályon kívül helyezheti és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasíthatja, ha szükséges az elsőfokú eljárás megismétlése vagy kiegészítése, mert az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemi eldöntésére kihatott és annak orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges vagy nem észszerű.

[41] A felperes az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértéseit a következőkben jelölte meg: a rendelkezésre álló bizonyítékokból helytelen, illetve okszerűtlen következtetéseket vont le, és a felperes által előterjesztett jogi érvelést nem megfelelően értelmezte. Elsősorban az azon ítéleti megállapítást vonta kétségbe, hogy szerződésszegést valósított meg azzal, amikor a tárgyévet követő évben küldte meg a beszámolóját az alperesnek. Álláspontja szerint e körben az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a felek kérelmén, perbeli nyilatkozatain. Emellett kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget indokolási kötelezettségének, mivel az elsőfokú ítélet nem tartalmaz érdemi indokolást arra vonatkozóan, miért nem látta irányadónak az elsőfokú bíróság a keresetben hivatkozott Kúria Pfv.20.195/2019/4. számú precedensnek minősülő határozatát. Az elsőfokú bíróság adós maradt az eltérő jogértelmezés jogi indokainak megjelölésével és kifejtésével, így nem ismert, hogy miért került teljes mértékben ignorálásra a kialakult bírói gyakorlat.

[42] A Pp. 279. § (1) bekezdése értelmében a bíróság a perben jelentős tényeket a felek tényállításainak és perben tanúsított magatartásának, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése egyenként és összességében történő értékelése alapján a meggyőződése szerint állapítja meg.

[43] Az előbbiekből következik, hogy a bíróság eljárási kötelezettsége a bizonyítás eredményének mérlegelése. E körben azonban a bíróság érdemben bírálja el az előtte folyó vitát, így amennyiben az általa elvégzett mérlegeléssel, minősítéssel, megállapításokkal valamelyik fél nem ért egyet, azt okszerűtlennek, helytelennek minősíti, az nem eljárásjogi, hanem az ügy érdemére tartozó kérdés, amelyet a bírói gyakorlat szerint a másodfokú bíróság az ügy érdemi felülbírálata során vizsgál meg és értékel [Pp. 369. § (3) bekezdés c) és d) pontok].

[44] A Pp. 2. § (2) bekezdése értelmében a bíróság – a törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van.

[45] A felperes azt állította fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a felek kérelmén, és hivatkozott a Pp. 342. § (1) bekezdésére, amely szerint az érdemi döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, az ellenkérelmen és a beszámítási kérelmen. A felperes ezáltal valójában azt sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a felek hivatkozása hiányában értékelte terhére azt a tényt, hogy a tárgyévről szóló beszámolója elkészítése után terjesztette csak elő a kompenzációra irányuló követelését az alperesnél.

[46] Az elsőfokú bíróság ítélete [36] bekezdésében foglalkozik a felperes által sérelmezettekkel. Kiemelendő ugyanakkor, hogy nem a felperes kompenzációra irányuló igényének elkészttségére alapította az elsőfokú bíróság a keresetet elutasító döntését. E

vonatkozásban az ítéletében csupán „megjegyzést” tett, azaz a döntésének alapjául szolgáló jogi érvek mellett, másodlagosan utalt az általa minősített tényre. Ez azonban önmagában az ítéltábla álláspontja szerint nem valósít meg a Pp. 381. §-a szerinti súlyú eljárási szabálysértést.

[47] A Pp. 346. § (5) bekezdés utolsó fordulata értelmében a jogi indokolás tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától, vagy az arra irányuló indítványt elutasította.

[48] Az elsőfokú bíróság ítéletében valóban nem indokolta a felperes által hivatkozott eseti döntés figyelembevételének mellőzését, illetőleg az attól való esetleges eltérés okát sem jelölte meg. Tekintettel azonban arra, hogy határozatának indokolásában részletesen, a jogszabályok pontos megjelölésével és azok értelmezésével levezette saját döntésének jogszabályi háttérét, így a Kúria hivatkozott döntésével kapcsolatos indokolásának hiánya az ítéltábla álláspontja szerint nem minősült a jelen ügyben olyan lényeges eljárási szabálysértésnek, amely az ügy érdemi eldöntésére kihatott.

[49] Az előbbiekre figyelemmel az ítéltábla nem látott megállapíthatónak olyan, a Pp. 381. §-a szerinti eljárási szabálysértést, amely lényeges lett volna és amely az ügy érdemi eldöntésére kihatott volna, vagy amelynek orvoslására a másodfokú eljárásban ne lett volna mód.

[50] Az ítéltábla a továbbiakban az ítélet megváltoztatására irányuló fellebbezési kérelemre figyelemmel érdemben vizsgálta a felperes fellebbezésében megjelölt tényállításokat.

[51] Az ítéltábla az elsőfokú bíróságnak a felek közötti jogviszony minősítésére, illetőleg a jogviszonyból fakadó jogokra és kötelezettségekre vonatkozó jogszabályi háttér bemutatását, annak elemzését, és az ehhez kapcsolódó meghatározásokat többségében helytállónak minősíti, azokkal egyetért. A felek között sem volt vita abban, hogy a perbeli, személyszállításra vonatkozó közszolgáltatási szerződés egy olyan speciális helyzetben létrejött szolgáltatási koncesszió, amelyre – a szerződéskötés egyedi körülményei miatt – nem kellett alkalmazni a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. tv. (a továbbiakban: Ktv.) szabályait.

[52] A Ktv. 1. § (1) bekezdése értelmében e törvény a nemzeti vagyonról szóló törvény keretei között állapítja meg az abban meghatározott, kizárólagosan az állam vagy a helyi önkormányzat által végezhető gazdasági tevékenységek gyakorlása időleges jogának koncessziós szerződés keretében történő átengedésének részletes szabályait.

[53] A Nev tv. 5. §-a szabályozza az önkormányzati vagyon körét, melyet a koncesszióról szóló törvény alapján kezelésbe adhat az önkormányzat. Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy a felek közötti jogviszony nem valamely vagyontárgy használati jogának átengedésére vonatkozott, hanem személyszállítási szolgáltatás nyújtására.

[54] E körben Kbtv. ad további útmutatást. A Kbtv. 8. § (1) bekezdése szerint közbeszerzésnek minősül a közbeszerzési szerződés, valamint az építési vagy szolgáltatási koncesszió e törvény szerinti megkötése. A közbeszerzési szerződés tárgya árubeszerzés, építési beruházás vagy szolgáltatás megrendelése lehet.

A Kbtv. 14. § (3) bekezdés b) pontja értelmében e törvényt – szolgáltatási koncesszió esetén – nem kell alkalmazni a személyszállítási szolgáltatásokról szóló törvény szerinti közúti és vasúti személyszállítási közszolgáltatásokra vonatkozó szerződés megkötése esetén.

[55] A személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. tv. (a továbbiakban: Szsztv.) 23. § (1) bekezdése szerint belföldi személyszállítási közszolgáltatás végzésére a közlekedési szolgáltató kizárólag közszolgáltatási szerződés keretében bízható meg.

A (2) bekezdés szerint a szolgáltatási koncesszióra irányuló közszolgáltatási szerződést – az 1370/2007/EK rendelet 5. Cikke alapján közvetlenül odaítélhető közszolgáltatási szerződések kivételével – az e törvény pályázatra vonatkozó szabályai szerint kell megkötni.

[56] Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 288. cikke értelmében a Rendelet általános hatályú, közvetlenül és kötelezően alkalmazandó, amelyet az Szsztv. 1. § (4) bekezdése alapján *a törvénnyel együttesen kell alkalmazni*.

[57] Az EK rendelet 5. Cikk (1) bekezdése értelmében a közszolgáltatási szerződéseket az e rendeletben megállapított szabályokkal összhangban kell odaítélni. Az autóbusszal vagy villamossal végzett személyszállítási közszolgáltatás tekintetében azonban a 2004/17/EK vagy a 2004/18/EK irányelvben meghatározott szolgáltatási vagy közszolgáltatási szerződéseket az ezen irányelvekben meghatározott eljárásokkal összhangban kell odaítélni, amennyiben az ilyen szerződések nem az ezen irányelvekben meghatározott szolgáltatási koncessziós szerződések formájában készültek.

Amennyiben a szerződéseket a 2004/17/EK vagy a 2004/18/EK irányelvvel összhangban kell odaítélni, e cikk (2)-(6) bekezdésének rendelkezései nem alkalmazandók.

[58] A 2004/17/EK irányelvet a 2014/25/EU irányelv 107. Cikke, míg a 2004/18/EK irányelvet a 2014/24/EU irányelv 91. Cikke hatályon kívül helyezte 2016. április 18-tól, azaz a felek perbeli szerződésének megkötését (2016. december 22.) megelőzően, így ezen EK irányelvek rendelkezéseit a feleknek már nem kellett alkalmazniuk a perbeli szerződés megkötésekor.

[59] Az EK rendelet 5. Cikk (5) bekezdése szerint a szolgáltatásnyújtás megszakadása vagy ilyen helyzet közvetlen kockázata esetén az illetékes hatóság szükséghelyzeti intézkedéseket hozhat.

A szükséghelyzeti intézkedés közszolgáltatási szerződés közvetlen odaítélése, közszolgáltatási szerződés meghosszabbítására vonatkozó hivatalos megállapodás vagy meghatározott közszolgáltatások nyújtásának előírása formájában hozható meg. A

közszolgáltatónak joga van fellebbezni a meghatározott közszolgáltatások nyújtását előíró határozat ellen. A közszolgáltatási szerződés szükséghelyzeti intézkedés keretében való odaítélésének időtartama vagy annak meghosszabbítása, illetve előírása nem szólhat 2 évnél hosszabb időtartamra.

[60] Az Szsztv. 24. § (4) bekezdésének a) pontja értelmében az ellátásért felelős az 1370/2007/EK rendelet 5. Cikk (5) bekezdésével összhangban közvetlenül bízta meg a közszolgáltatással az általa kiválasztott és a feladatot vállaló közlekedési szolgáltatót, ha a pályázati vagy ajánlatkérésen alapuló eljárás megfelelő pályázat, illetve ajánlat hiányában eredménytelenül zárult. Ezt a perbeli esetben a felek kifejezetten rögzítették is szerződésük 1.1. pontjában.

Az Szsztv. 24. § (5) bekezdés a) pontja értelmében a (4) bekezdés szerinti esetekben a közszolgáltatás folyamatos ellátásának biztosítása a közszolgáltatási szerződés megkötésével vagy annak közös megegyezésen alapuló módosítására irányuló új eljárás lebonyolításával valósulhat meg.

[61] Az Szsztv. 25. § (3) bekezdése m) pontja szerint a szerződésnek – a (2) bekezdésben és az 1370/2007/EK rendeletben meghatározottakon túl – tartalmaznia kell a közszolgáltatási feladatok, illetve a közszolgáltatási kötelezettség ellátásáért járó ellentételezés módját és mértékét, teljesítésének szabályait.

[62] Az Szsztv. 30. § (1) bekezdése értelmében a közlekedési szolgáltató ellentételezésre jogosult.

A (4) bekezdés c) pontja szerint az ellentételezéssel kapcsolatos 25. § (3) bekezdés m) pontjában meghatározottak részletes szabályait az 1370/2007/EK rendelet 2a. Cikk (2) bekezdése, valamint a 4. Cikk (1) bekezdése a) és b) pontjában foglaltaknak megfelelően kell a közszolgáltatási szerződésben meghatározni aszerint, hogy az ellentételezés mértéke nem haladhatja meg a közlekedési szolgáltató közszolgáltatási feladatok teljesítésével együtt járó költségeinek, méltányos nyereségnek a díjbevéttel, szociálpolitikai menetdíj-támogatással és egyéb kapcsolódó bevételekkel és támogatásokkal nem fedezett összegét.

[63] Az EK rendelet 4. Cikk (1) bekezdése szerint a közszolgáltatási szerződéseknek és az általános szabályoknak

a) egyértelműen meg kell határozniuk a közszolgáltató által teljesítendő, az e rendeletben meghatározott és e rendelet 2a. Cikkében részletezett közszolgáltatási kötelezettségeket és az érintett földrajzi területeket,

b) objektív és átlátható módon előre meg kell határozniuk

i. azon paramétereket, amelyeket ellentételezés esetén az ellentételezés kiszámításához alapul kell venni; és

ii. a biztosított kizárólagos jogok jellegét és mértékét úgy, hogy azzal megelőzhető legyen a túlkompenzáció.

[64] Az EK rendelet 6. Cikk (1) bekezdése értelmében valamely általános szabályhoz vagy közszolgáltatási szerződéshez kapcsolódó valamennyi ellentételezésnek meg kell felelnie a 4. Cikkben foglalt rendelkezéseknek, tekintet nélkül a szerződés odaítélésének módjára. A nem az 5. Cikk (1), (3) vagy (3b) bekezdésének értelmében odaítélt közszolgáltatási szerződéshez vagy valamely általános szabályhoz kapcsolódó valamennyi ellentételezésnek természetétől függetlenül meg kell felelnie a mellékletben meghatározott rendelkezéseknek is.

[65] Az EK rendelet melléklet 2. pontja szerint az ellentételezés nem haladhatja meg azon nettó pénzügyi hatásnak megfelelő összeget, amely megfelel a közszolgáltatási kötelezettség teljesítése által a közszolgáltató költségeire és bevételeire gyakorolt – pozitív vagy negatív – hatások összegének. A hatásokat úgy kell értékelni, hogy azt a helyzetet, amelyben a közszolgáltatási kötelezettséget teljesítik összehasonlítják azzal a helyzettel, amely akkor állt volna fenn, ha a kötelezettséget nem teljesítették volna. A nettó pénzügyi hatás kiszámítása érdekében az illetékes hatóságoknak az alábbi rendszert kell követnie:

Az illetékes hatóságok által előírt közszolgáltatási szerződésben és/vagy általános szabályban foglalt közszolgáltatási kötelezettséggel vagy azok csoportjával kapcsolatban felmerült költségek,

kivonva a kérdéses közszolgáltatási kötelezettség keretében működtetett, hálózaton belül keletkezett pozitív pénzügyi hatásokat,

kivonva a kérdéses közszolgáltatási kötelezettségek teljesítése során keletkezett díjakból vagy bármely egyéb bevételből származó bevételt,

hozzáadva az észszerű hasznot,

egyenlő a nettó pénzügyi hatással.

[66] Az előbbi jogszabályi előírásokat összevetve a perbeli tényekkel, megállapítható, hogy 2016 év végén az alperes a hódmezővásárhelyi személyszállításra kiírt pályázat eredménytelenségére figyelemmel az Szsztv.-ben meghatározott jogaival élve kötött közszolgáltatási szerződést a felperessel. A felperes a már részletesen ismertetett jogszabályok alapján jogosult volt a szolgáltatása ellentételezésére, ideértve az észszerű nyereséget is, azaz az alperes állításával ellentétben, nem kellett kockázatot vállalnia a közszolgáltatási szerződés megkötésével a szolgáltatás eredményességét, illetőleg nyereségességét illetően. Ennek oka, hogy a perbeli jogviszony nem az általános szabályozásnak megfelelő közbeszerzési pályáztatás útján jött létre. Főszabály szerint az ajánlatkérőként meghatározott szervezetnek közbeszerzési eljárást kell lefolytatnia, illetve ellenkező esetben neki kell igazolnia, hogy a szolgáltatás megrendelésekor jogszerűen mellőzte a Kbt. szabályainak alkalmazását (KJB2024. 4 számú közbeszerzési jogi döntvény).

[67] A főszabály szerinti alapesetben tehát sikeres pályázati eljárás biztosítja a legoptimálisabb feltételeket ajánló pályázó és az ajánlatkérő számára kölcsönösen kedvező jogviszony létrehozását. Az ilyen pályázaton alapuló szerződéskötés során a felek a piaci viszonyokra figyelemmel az adott ágazatban jelentkező kereslet-kínálati helyzetet alapul véve tágabb szerződéskötési mozgástérben határozhatják meg a szolgáltatásokat és annak ellenértékét.

[68] Mindezekből eltérően a pályázati eljárás sikertelensége esetén szigorú, kógens háttérszabályozás garantálja a közszolgáltatás fenntartását. Az ilyen körülmények között az ún. szükséghelyzet áthidalása érdekében kötött szerződéssel kapcsolatos szabályokat az Szsztv. a 137/2007/EK rendelettel összhangban állapítja meg. A személyszállítási közszolgáltatások megrendelésére, valamint a személyszállítási közszolgáltatásokkal felmerült bevételekkel nem fedezett indokolt költségek ellentételezésére kizárólag személyszállítási közszolgáltatás keretében, az abban rögzített szabályok szerint kerülhet sor. A szerződésnek részletesen tartalmaznia kell a személyszállítási közszolgáltatások teljesítésével kapcsolatos feltételeket, szabályokat, a személyszállítási közszolgáltatások minőségi és mennyiségi paramétereit, valamint annak részét képezi a közszolgáltatási menetrend is. A szerződés ezeken túl tartalmazza a bevételekkel nem fedezett, indokolt költségek kalkulációjának, valamint ellentételezésének módszertani és eljárásrendi szabályait (Szsztv. 24., 25. §-hoz fűzött miniszteri indokolás).

[69] A jelen esetben ennek teljes körű, a törvényi elvárásnak megfelelő kimunkálása a felek részéről nem történt meg.

[70] A Szsztv. az 1370/2007/EK rendeletben meghatározott szabályok mentén rögzíti a bevételekkel nem fedezett indokolt költségek számításának és megtérítésének rendjét.

A közszolgáltatási ellentételezés összege pályáztatási (versenyeztetési) eljárásban odaítélt szerződések esetében a pályáztatási eljárásban kialakult összeg. A pályáztatás mellőzésével odaítélt közszolgáltatási szerződések esetében a személyszállítási közszolgáltatási tevékenységhez kapcsolódó, számvitelileg elhatárolt bevételeket (és egyéb támogatásokat), valamint valós költségek különbözetének, és az iparágban szokásos, ésszerű nyereségnek (a hazai gyakorlat szerint 0–5%) az összegét, szerződésben kell rögzíteni. A szolgáltatásokat és kompenzációs rendszert (1) előre meghatározott, (2) objektív módon, (3) a személyszállítási közszolgáltatással felmerült, a hatályos számviteli jogszabályok és egyéb szabályok alapján számított, valós bevételek és költségeket figyelembe véve, (4) a hatékony gazdálkodást, a hatékony közpénzfelhasználást, és a közszolgáltatások fejlesztését ösztönző módon kell rögzíteni a szerződésben (az Szsztv. 30. §-hoz fűzött miniszteri indokolás).

[71] A felek a közöttük létrejött közszolgáltatási szerződés (keresetlevél F/6. melléklet) IV. fejezetében szabályozták a közszolgáltatás ellátásának pénzügyi feltételét.

[72] A 4.1. pont értelmében a szolgáltatót a tevékenység végzésével kapcsolatban az alábbi bevételek illették meg:

- jegyek és bérletek értékesítésének árbevétele,
- a mindenkor hatályos jogszabályokban meghirdetett utazási kedvezmények után járó szociálpolitikai menedéktámogatás,
- a mindenkor központi költségvetési törvényben meghatározott önkormányzat részére biztosított normatív támogatás, melynek összegéről és megérkezéséről az önkormányzat köteles haladéktalanul hivatalos értesítést küldeni a szolgáltató részére,
- az önkormányzat által saját forrásból biztosított támogatás,
- *a jelen szerződésben meghatározott esetekben veszteség-kiegyenlítés biztosítása.*

[73] Ezt követően a felek a közszolgáltatási szerződés 4.3.-4.7. pontjában szabályozták a felperest megillető bevételeket. Ezen túlmenően a felek a közszolgáltatási szerződés 4.8. pontjában úgy állapodtak meg: „amennyiben a 4.5. és 4.7. pontok alapján veszteség-kiegyenlítési kötelezettsége áll be az önkormányzatnak, *illetve, ha az önkormányzat vagy a szolgáltató legfőbb szerve (közgyűlése) egyéb okból úgy ítéli meg*, hogy a szolgáltató biztonságos és gazdaságos működtetése érdekében indokolt és szükséges, úgy az önkormányzat nevében a polgármester jogosult további veszteség-kiegyenlítésre vonatkozó megállapodást megkötni a szolgáltatóval. A szerződő felek rögzítik, hogy a veszteség-kiegyenlítéssel kapcsolatban megkötött megállapodások jelen közszolgáltatási szerződés elválaszthatatlan mellékletét képezik”.

[36] A szerződés 4.8. pontja tehát általánosságban egy veszteség-kiegyenlítésre vonatkozó megállapodás megkötésének lehetőségét veti fel, de a bevételekkel nem fedezett, indokolt költségek kalkulációjának, valamint az ellentételezés módszertani és eljárásrendi szabályozásával kapcsolatos előírásnak nem tesz eleget. Mindezekon túl a felek közszolgáltatási szerződése nem tartalmazott egyéb, a veszteség kiegyenlítésére vonatkozó kompenzációval kapcsolatos rendelkezéseket, ugyanakkor a szerződésük VI. fejezet 6.8. pontjában akként nyilatkoztak, „a szerződéses viszony keretében írásban nem rögzített kérdésekben a személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. tv., a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. tv., a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. tv., valamint az egyéb kapcsolódó szakágazatai jogszabályok az irányadók”. Ez utóbbi rendelkezéstől függetlenül is a szerződés részét képezi a közszolgáltatások teljesítésének pénzügyi és minőségi, illetve mennyiségi ellenőrzésével kapcsolatos teljes szabályrendszer.

[37] A perben eldöntendő kérdés az volt, hogy a felperes 2018-ban, illetőleg 2019-ben alpereshez benyújtott éves beszámolójára alapított, a közszolgáltatási szerződés teljesítéséből eredő veszteség kompenzálására irányuló igénye a felek között létrejött szerződés, illetőleg az egyéb irányadó jogszabályokra figyelemmel, megalapozott volt-e; a közszolgáltatási szerződésből, illetőleg a felsorolt irányadó jogszabályokból levezethető-e a felperes ezen jogosultsága.

[38] Az ítéltábla álláspontja szerint a közszolgáltatási szerződés 4.8. pontja csak egy „keretjellegű” rendelkezést tartalmazott. Eszerint ugyanis, ha bármelyik szerződő fél úgy

ítélte meg, hogy veszteség-kiegyenlítés válik szükségessé, úgy az alperes nevében a polgármester jogosult volt további veszteség-kiegyenlítésre vonatkozó megállapodás megkötésére. A felek között, az alperes által is elismerten (14. számú jegyzőkönyv 6. oldal, 1. bekezdés utolsó mondata) a pert megelőzően levelezés, illetőleg egyeztetés folyt a felperes követelésének megfizetésére vonatkozóan, azonban a közszolgáltatási szerződés 4.8. pontjában szabályozott megállapodás nem jött létre a felek között, mivel ettől az alperes elzárkózott.

[39] Helytállóan hivatkozott a felperes fellebbezésében a Ptk. 6:63. § (4) bekezdésére, melynek értelmében nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyet jogszabály rendez. A felperes 9. számú beadványa 5. oldalának 19. pontjában, már az elsőfokú eljárás során hivatkozott a Ptk. e rendelkezésére. Az ítéltábla által elfogadott álláspont szerint az Szsztv., illetőleg az EK rendelet részletes szabályaira figyelemmel a felek közötti közszolgáltatási szerződés külön rendelkezésének hiányában is jogosult a felperes a jogszabályoknak megfelelően kiszámított veszteség-kiegyenlítésére.

[40] A vonatkozó és a fentiekben ismertetett Szsztv., illetőleg EK rendeleti kógens háttérszabályok részletesen rögzítik, hogy mely esetben és milyen mértékű veszteség-kiegyenlítésre jogosult a közszolgáltató, egyúttal kijelöli annak mértékét, illetőleg a kiszámítás metodikáját is részletekbe menően szabályozza. Kiemelendő, hogy a kompenzáció nem egy választható lehetőség a közszolgáltatást igénybe vevő alperesi önkormányzat részére, hanem köteles a jogszabályban meghatározott mértékben kiegyenlíteni a közszolgáltatás során a közszolgáltatónál keletkezett költségeket, veszteségeket. A „legfeljebb” kifejezés a rendelkezésekben azt korlátozza, hogy a jogszabályokban meghatározott elvek mentén kialakított kompenzáció mértékét nem lépheti túl a közszolgáltató igénye a kompenzálás kapcsán. Az alperes ennek megfelelően köteles kiegyenlíteni a felperes perbeli időszakban a személyszállítási közszolgáltatás kapcsán keletkezett és a közszolgáltatási szerződés 4.1.-4.7. pontjaiban szabályozott juttatások által nem fedezett, és ezáltal ki nem egyenlített veszteségét, annak ellenére is, hogy a felek közötti 4.8. pontban rögzített eseti megállapodás nem jött létre a felek között.

[41] Bár a felek az elsőfokú eljárásban nem hivatkoztak rá, a fellebbezésben és ellenkérelemben azonban érintették azt a kérdéskört, hogy megfelelő módon határozta-e meg a perbeli követelést a felperes a tárgyévet követően elkészített beszámoló alapján kiszámított kompenzálás érvényesítésekor. Az ítéltábla az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően úgy ítélte meg, hogy a felperes nem volt köteles a tárgyévi során akár havonta vagy más időközönként megállapítani az aktuális nyereségét vagy veszteségét, hanem az adott számviteli, pénzügyi év lezárását követően elkészült beszámolóból megállapítható veszteség-kiegyenlítésre vált jogosulttá. Ennek előterjesztésére értelemszerűen csak a beszámoló elfogadását követően volt lehetősége a felperesnek, a perbeli adatok szerint ugyanakkor ezt haladéktalanul, határidőben érvényesítette is az alperessel szemben.

Megjegyzzi az ítéltábla, a késedelmes igényérvényesítésnek egyébként sem a jogvesztés lett volna a következménye, hanem legfeljebb az, hogy a felperes az esetleges késedelmes alperesi teljesítés esetén csak az igényérvényesítése időpontját követően lett volna jogosult késedelmi kamatot követelni.

[42] Az elsőfokú eljárásban az alperes nem vitatta a felperes követelésének összegét, számítási módjának helyességét. A felperes a perfelvételi tárgyaláson (14. számú jegyzőkönyv, 5. oldal utolsó előtti bekezdés) akként nyilatkozott, hogy szükség esetén kéri szakértői bizonyítás lefolytatását az összecszerűség megalapozottságának bizonyítása érdekében. E felperesi nyilatkozatot követően azonban az alperes továbbra sem vitatta a kereseti követelés összecszerűségét, csupán az addigi perfelvételi nyilatkozatait, ellenkérelmét tartotta fenn változatlanul, ezért e vonatkozásban további bizonyítási eljárás lefolytatására nincs szükség [Pp. 266. § (1) bekezdés].

[43] Az ítéltábla álláspontja szerint a felperes által hivatkozott Kúria Pfv.20.195/2019/4. számú határozat tényállása részben megegyezik a jelen perbeli tényállással, és bár az ottani jogvita alapját elsősorban a közszolgálati szerződés érvénytelenségének vizsgálata képezte, mindazonáltal a speciális szerződés értelmezésére vonatkozó megállapítások jelen per elbírálása során is alkalmazhatók voltak.

[44] Az előbbiekre figyelemmel az ítéltábla az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott ítéletét a – a felperes által hivatkozott precedens értékű határozatra is figyelemmel – a Pp. 383. § (2) bekezdése értelmében megváltoztatta és az alperest a kereset szerint marasztalta.

[45] A felperes teljes pernyertességére figyelemmel az alperes a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni a felperes első- és másodfokú perköltségét (első- és másodfokú eljárási illeték és ügyvédi munkadíj).

[35] Az ítéltábla felperes jogi képviselőjének munkadíját a költségfelszámításoknak megfelelően a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés, illetve 3. § (2) bekezdésének a) és b) pontja szerint, a 4/A. § (1) bekezdése alapján áfával növelten állapította meg.

Szeged, 2024. október 31.

Dr. Hámori Attila s.k.

a tanács elnöke

Dr. Dobler László s.k.

előadó bíró

Dr. Tolna András s.k.

táblabíró